

Gemeentelijk actieplan

Basiseisen integriteit sportaanbieders

Vereniging
Sport en Gemeenten

	Gemeentelijk actieplan basiseisen integriteit sportaanbieders
Versie	5.0
Datum	31 maart 2022
Bestemd voor	Opdrachtgever
Door	Hans van Egdome

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
1. INLEIDING	3
2. WAAROM BASISEISEN INTEGRITEIT?	4
3. WAAR STAAN GEMEENTEN NU?	5
4. DIT ZIJN DE BASISEISEN INTEGRITEIT SPORTAANBIEDERS!	6
VIER BASISEISEN ROND SOCIALE VEILIGHEID EN INTEGRITEIT	6
5. NAAST AANMOEDIGEN OOK NORMEN STELLEN & HANDHAVEN	7
6. VERKLARING OMTRENT GEDRAG – DE BASIS!	8
7. HOE PAKKEN WE DIT AAN IN DE GEMEENTE?	9
ALGEMEEN	9
A. VOORBEREIDING	9
B. BEWUSTMAKEN SPORTAANBIEDERS	10
C. ONDERSTEUNEN VAN EN SAMENWERKEN MET SPORTAANBIEDERS.....	10
D. MONITOREN VAN VOORTGANG	11
E. NORMSTELLEN & HANDHAVEN	11
F. CULTUURVERANDERING BIJ SPORTER, KADER, VRIJWILLIGERS EN SPORTAANBIEDERS.....	11
8. “AMSTERDAM STELT OOK DE NORM EN HANDHAFT”	12
GEMEENTE AMSTERDAM – <i>NORMSTELLEN & HANDHAVEN</i>	12
9. TEN SLOTTE – EEN WERELD TE WINNEN!	13
BIJLAGE: VIER BASISEISEN ROND SOCIALE VEILIGHEID EN INTEGRITEIT	14
1. GEBRUIK REGELING VERKLARING OMTRENT GEDRAG (VOG)	14
2. GEDRAGSCODE SPORT	14
3. VERTROUWENSCONTACTPERSOON	15
4. CURSUS OF E-LEARNING COACHES/TRAINERS	15
BIJLAGE: KWALITEITSKEURMERKEN IN DE SPORT	16

1. Inleiding

Het is de overtuiging van de Nederlandse Sportbonden en NOC*NSF dat integriteit een onmisbaar fundament is voor het creëren van optimale sportomstandigheden voor iedereen. Deze overtuiging is recent bekrachtigd op de ALV van 17 mei 2021. Onder integriteit verstaan we het bevorderen van een eerlijke, open, veilige, inclusieve en betrouwbare sport, en daarmee het tegengaan van integriteitsschendingen: corruptie, fraude, seksuele intimidatie, grensoverschrijdend gedrag, machtsmisbruik, racisme, doping, matchfixing en criminele inmenging.

Sportaanbieders¹ geven aan grensoverschrijdend gedrag² te willen aanpakken. Grensoverschrijdend gedrag zoals seksuele intimidatie, machtsmisbruik of discriminatie vallen onder ongewenste omgangsvormen. Sportaanbieders zouden hiervoor kunnen samenwerken met gemeenten, sportbonden, kennisinstituten en ouders. Sportaanbieders willen een positief sportklimaat creëren voor hun leden. Het ontbreekt bij hen echter nog vaak aan kennis over het voorkomen en tegengaan grensoverschrijdend gedrag. Ze hebben soms ook last van handelingsverlegenheid: ze vinden het lastig om dit aan te pakken. Maar de stip aan de horizon is kraakhelder: grensoverschrijdend gedrag hoort niet thuis in de sport!

In het nationaal sportakkoord is vastgelegd dat gemeenten in overleg met hun sportaanbieders een ondergrens bepalen voor een positieve sportcultuur en deze ook handhaven. Om dit te ondersteunen zijn basiseisen integriteit sportaanbieders ontwikkeld als fundament voor NOC*NSF, sportbonden, VSG en gemeenten om samen de integriteit bij sportaanbieders te versterken.

Hoe kunnen gemeenten hiermee aan de slag? Dit gemeentelijke actieplan ondersteunt gemeenten om deze basiseisen integriteit door sportaanbieders te laten toepassen. Op deze wijze moeten alle aanbieders in de gemeente werk maken van een veilig sportklimaat.

Juist vanwege het belang van sportaanbieders in het bijeenbrengen van mensen, jong en oud, is aandacht voor integriteit, sociale veiligheid en grensoverschrijdend gedrag noodzakelijk. Immers daar waar mensen samenkomen, samen spelen en activiteiten ontplooiën, kunnen zich ook onveilige situaties voordoen waarbij persoonlijke grenzen worden overschreden. Om deze redenen is het van belang voor gemeenten om binnen het lokale sportbeleid aandacht te hebben voor de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag³.

¹ Hier gaat het om alle sportaanbieders: sportverenigingen, sportscholen, hardlooptroepen, buurtsportcoaches, iedereen die sport en bewegen organiseert.

² <https://centrumveiligensport.nl/grensoverschrijdend-gedrag/integriteit>

³ Movisie (2021), Handreiking voor gemeentelijk beleid "Grensoverschrijdend gedrag en normstelling in de amateursport."

2. Waarom basiseisen integriteit?

De bedoeling van de basiseisen integriteit is dat zij een ondergrens vormen voor de sociale veiligheid bij elke sportaanbieder in Nederland. De meeste onderdelen van de basiseisen worden inmiddels onder de aandacht gebracht door NOC*NSF en de sportbonden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de (gratis) Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)-regeling (inclusief de bijbehorende ondersteuning door experts) en de verschillende ondersteuningsmiddelen van Centrum Veilige Sport Nederland (CVSN).

Er is de afgelopen jaren het nodige geïnvesteerd in het stimuleren en informeren van sportaanbieders bij het bevorderen van sociaal veilige sport. Helaas bleek dit niet genoeg om alle sportaanbieders mee te krijgen. In de huidige situatie maakt slechts 20% van de 24.000 verenigingen sportorganisaties gebruik van de gratis VOG-regeling. Vier van elke tien sportverenigingen (aangesloten bij sportbond) verplicht een VOG voor bestuursleden, trainers en coaches en bij 24.000 verenigingen zijn momenteel 4.000 vertrouwenscontactpersonen actief⁴.

Met dit gemeentelijke actieplan beogen wij alle clubs te bereiken. Naast deze gemeentelijke lijn zijn er overigens andere initiatieven om de integriteit bij clubs te bevorderen, zoals het toepassen van kwaliteitskeurmerken⁵ (bijvoorbeeld door de vechtsportautoriteit⁶) of het aangaan van verplichtingen bij lidmaatschap van een sportaanbieder bij een sportbond. Dit actieplan gaat evenwel in op de rol die gemeenten kunnen spelen bij het implementeren van de basiseisen integriteit bij sportaanbieders.

Dit actieplan stimuleert gemeenten nadrukkelijk stil te staan bij de bijdrage die zij kunnen leveren om de integriteit bij sportaanbieders te bevorderen. Inmiddels nemen meerdere gemeenten stappen op dit terrein. Dit actieplan is ook bedoeld om kennisuitwisseling tussen gemeenten te stimuleren en faciliteren: aan welke knoppen kun je als gemeente draaien om het sportklimaat bij sportaanbieders te verbeteren?

⁴ Kwink rapportage

⁵ Een aantal hiervan zijn opgenomen in de bijlagen

⁶ <https://www.vechtsportautoriteit.nl/keurmerk/>

3. Waar staan gemeenten nu?

Iets minder dan een kwart van alle gemeenten heeft geen enkele vorm van beleid en/of ondersteuning op het thema sociale veiligheid en sport. Dit zijn voornamelijk kleine tot kleinere gemeenten⁷.

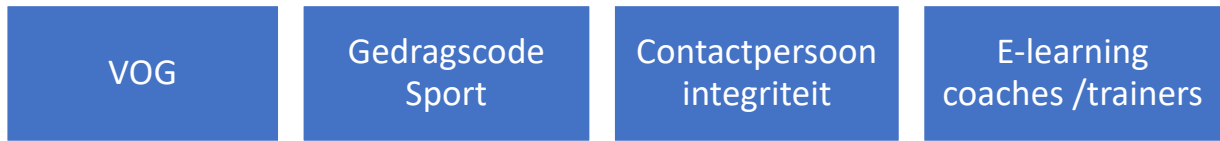
Van de gemeenten die enige vorm van beleid of ondersteuning bieden, is het aanbieden van trainingen of workshops voor sportaanbieders het meest gehanteerd (72%). Daarmee is het één van de drie meest gehanteerde vormen van beleid of ondersteuning naast het verstrekken van een gratis VOG en het (laten) geven van voorlichting aan sportaanbieders. Gemiddeld worden door gemeenten die ondersteuning bieden twee tot drie verschillende vormen van ondersteuning aangeboden. Training, voorlichting en ondersteuning bij uitwerking is daarbij de meest gehanteerde combinatie. Hoe actiever een gemeente is op het thema, des te omvangrijker het pakket van ondersteuning is. Dit zien we veelal bij de grote(re) gemeenten terug.

Het thema sociale veiligheid en integriteit in de sport kan helaas nog maar op bescheiden aandacht rekenen van gemeenten. Slechts enkele gemeenten zijn hier actief mee aan de slag en hebben een omvangrijk pakket aan ondersteuningsmogelijkheden. Wel geven verschillende gemeenten aan meer met het thema te willen doen. In enkele gevallen staat dit ook al geagendeerd. Meerdere keren wordt opgemerkt dat er behoefte is aan praktische informatie en goede voorbeelden voor dit thema.

Met het gemeentelijke actieplan willen we voorzien in een behoefte van gemeenten en lokale of regionale sportbedrijven. Integriteitsschendingen horen niet thuis in de sport! Dit vraagt om een gezamenlijke aanpak op weg naar een veilige en inspirerende omgeving voor onze sporters. Dit gemeentelijke actieplan ondersteunt gemeenten om basiseisen bij sportaanbieders te introduceren zodat alle clubs werk maken van een veilig sportklimaat.

⁷ Resultaten inventarisatie onder gemeenten naar thema Sociale veiligheid in sport; VSG, november 2021

4. Dit zijn de basiseisen integriteit sportaanbieders!

Vier basiseisen rond sociale veiligheid en integriteit

In het Sportakkoord is vastgelegd dat alle gemeenten in overleg met hun verenigingen een 'ondergrens' hanteren voor een positieve sportcultuur en tegen grensoverschrijdend gedrag. Er zijn daartoe verschillende goede initiatieven genomen.

Om te voorkomen dat verenigingen met uiteenlopende eisen door gemeenten worden geconfronteerd (en bonden met een 'beleid per gemeente', of omgekeerd) hebben VSG, NOC*NSF en sportbonden gezamenlijk een voorbeeldmodel ontwikkeld; [het model Basiseisen Integriteit Verenigingen](#). Dit model bestaat uit vier basiseisen, waaraan verenigingen op lokaal niveau minimaal zouden moeten voldoen:

1. Gebruik regeling Gratis VOG
2. Gedragscode Sport
3. Contactpersoon/aanjager integriteit (= voorheen vertrouwenscontactpersoon)
4. Cursus of e-learning voor trainers en coaches

Hoewel deze basiseisen aanvankelijk waren gericht op sportverenigingen zijn zij van toepassing op alle sportaanbieders. Een nadere uitleg en toelichting is opgenomen in de bijlage en/of klik [hier](#).

5. Naast aanmoedigen *OOK* normen stellen & handhaven

In het vorige hoofdstuk zijn de basiseisen geformuleerd. Zoals hiervoor is aangegeven, is het nodig dat gemeenten sportaanbieders niet alleen stimuleren tot een veilig sportklimaat, maar ook een norm stellen en die handhaven. Dat is een fundamentele en ons inziens noodzakelijke stap die afgewogen communicatie nodig heeft om effectief te zijn. Zo hebben we bijvoorbeeld bij de NOC*NSF-hygiëncode⁸ in sportkantines gezien dat handhaving belangrijk is om tot resultaat te komen.

Via subsidieverlening, tarievenbeleid, huurovereenkomsten en andere vormen van lokale regelgeving kunnen gemeenten voorwaarden verbinden aan hun relatie met sportaanbieders. De basiseisen integriteit sportaanbieders zijn dus voorwaarden. Als niet aan deze voorwaarden wordt voldaan dan kan de gemeente daar consequenties aan verbinden. “Dan doe je even niet meer mee als sportaanbieder”, want in dat geval kun je als sportaanbieder (en dus ook als gemeente als samenwerkingspartner) geen verantwoord positief sportklimaat garanderen. Maatregelen die bijvoorbeeld genomen kunnen worden door de gemeente zijn:

- Opschorten of stopzetten subsidieverlening
- Beëindigen van eventuele kortingen op tarieven
- Toegang tot accommodaties ontzeggen
- Huurovereenkomsten voor accommodaties ontbinden
- Geen deelname aan regelingen die het aantrekkelijk maken bij de sportaanbieder te sporten (bijvoorbeeld armoederegeling, jeugdfonds sport en cultuur)
- De inzet van buurtsportcoaches bij de sportaanbieder stopzetten
- Geen naamsvermelding van de sportaanbieder in uitingen van de gemeente
-

Vaak levert een duidelijk en stringent kader ook urgentie op om maatregelen te nemen of op z'n minst de dialoog hierover te starten. Net als in het onderwijs of de kinderopvang waar strikte normen gelden voor een veilig en pedagogisch verantwoord opvoedklimaat. Let wel: het gaat natuurlijk niet om sportaanbieders uit te sluiten, het gaat om het stellen en handhaven van normen opdat de sport gezond, pedagogisch verantwoord en aantrekkelijk blijft.

⁸ De Hygiëncode bevat de regels uit de Warenwet voor de horeca, waar ook kantines van sportverenigingen onder vallen. Volgens de Hygiëncode moet iedere sportvereniging aantoonbaar voedselveilig werken. Mocht er inspectie van de Nvwa komen, dan dient de sportvereniging te laten zien dat er volgens de Hygiëncode gewerkt wordt.

6. Verklaring Omtrent Gedrag – de basis!

VOG staat voor Verklaring Omtrent Gedrag. Het is een door de overheid erkend bewijs van goed gedrag. Het is belangrijk dat vrijwilligers die met kwetsbare mensen werken een VOG hebben. Dit is een verklaring waaruit blijkt dat iemand geen strafblad heeft of dat het strafblad geen bezwaar vormt voor het uitoefenen van een bepaalde functie. Justis⁹ screent personen die een VOG aanvragen en geeft de VOG's af

Het is één van de maatregelen die een sportaanbieder moet nemen om de kans op agressie, intimidatie of seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen de club te verkleinen. Met een VOG geeft de club meer zekerheid over het verleden van een bestuurslid, de (nieuwe) trainer, coach, begeleider, verzorger of vrijwilligers. De kans dat personen die eerder in de fout zijn gegaan een functie op de club kunnen vervullen, wordt daardoor aanzienlijk verkleind.

De voorwaarden voor deelname aan de VOG-regeling voor sportaanbieders zijn:

- 1) gedragsregels opstellen en bekendmaken bij de leden,
- 2) aannamebeleid opstellen waarin bijvoorbeeld het navragen van referenties is geregeld, en
- 3) een vertrouwenscontactpersoon aanstellen.

Tegelijkertijd laat je als vrijwilliger met een VOG zien dat je sociale veiligheid op de club belangrijk vindt, net als de sportaanbieder. Door een VOG te verlangen van iedereen die bestuurlijk of sporttechnisch werk als vrijwilliger verricht, en met name degenen die in aanraking komen met minderjarigen, mensen met een verstandelijke beperking of andere kwetsbare groepen, geeft de club een duidelijk signaal af: hier vinden we sociale veiligheid en integriteit belangrijk.

Er bestaan veel vragen over de VOG. Veel antwoorden zijn [hier](#) en [hier](#) te vinden.

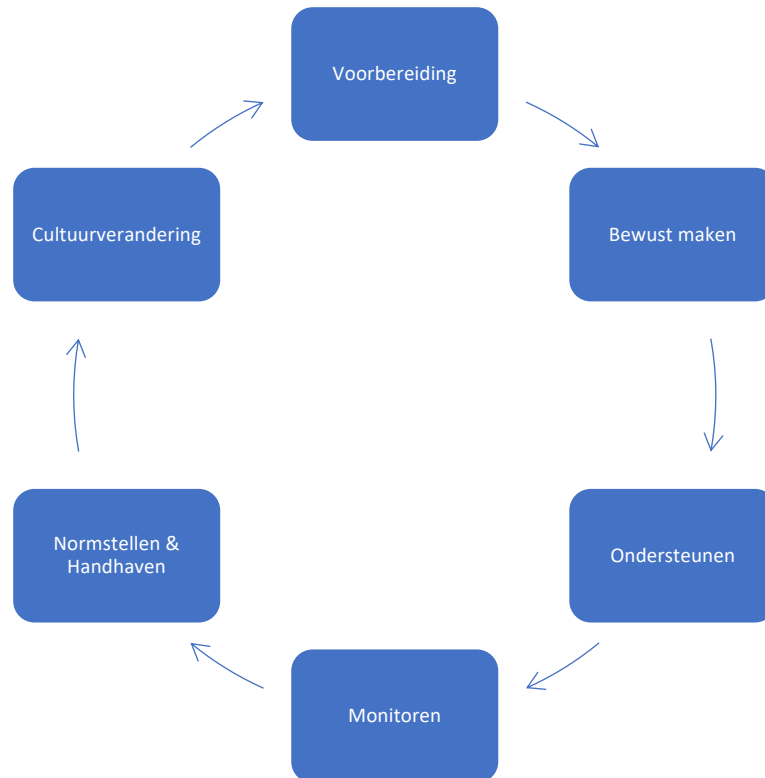
Evident is dat natuurlijke personen eventueel worden uitgesloten op basis van strafbare feiten die relevant zijn voor de functie waarvoor de VOG wordt aangevraagd. Het gaat dus niet om generieke uitsluiting maar om specifieke uitsluiting.

Wanneer een 'natuurlijk persoon' een VOG aanvraagt, onderzoekt Justis of de aanvrager strafbare feiten heeft gepleegd. Is er sprake van strafbare feiten, dan wordt beoordeeld of deze relevant zijn ten opzichte van het doel waarvoor de VOG is aangevraagd. Vervolgens wordt aan de hand van een *screeningsprofiel* beoordeeld of strafbare feiten een belemmering (kunnen) vormen voor de afgifte van de VOG¹⁰.

⁹ Screeningsautoriteit Justis beoordeelt de betrouwbaarheid van personen en organisaties ter bevordering van een veilige en rechtvaardige samenleving.

¹⁰ [https://www.justis.nl/sites/default/files/202109/Screeningsprofielen%20VOG%20NP%20maart%202021_tcm34-453537%20\(1\).pdf](https://www.justis.nl/sites/default/files/202109/Screeningsprofielen%20VOG%20NP%20maart%202021_tcm34-453537%20(1).pdf)

7. Hoe pakken we dit aan in de gemeente?

Algemeen

Geen gemeente is hetzelfde; dit geldt ook voor sportaanbieders. Toch proberen we met dit actieplan voor alle gemeenten een wenkend perspectief te schetsen om, samen met partners, een veilig sportklimaat creëren. Uiteraard hebben gemeenten kennis en expertise beschikbaar gesteld om dit actieplan te ontwikkelen. Sommige gemeenten hebben al ervaring hoe hiermee om te gaan. Zij kunnen andere gemeenten een versnelling meegeven. Het is uiteraard aan de gemeente zelf om de aanpak te kiezen die past bij de cultuur, bij het sport- en veiligheidsbeleid, en bij de relatie die zij onderhouden met de sportaanbieders.

a. Voorbereiding

In opdracht van het ministerie van VWS schreef adviesbureau Movisie de handreiking voor gemeentelijk beleid "Grensoverschrijdend gedrag en normstelling in de amateursport". Zij onderscheidt een aantal basisstappen die door gemeenten gezet kunnen worden. Deze zijn verwerkt in punten b t/m g. Om alvast een enkel punt te noemen: het vaststellen van de beginsituatie is cruciaal. De meeste gemeenten (en ook sportaanbieders) beginnen niet op nul. Voortdurende aandacht voor dit onderwerp maakt de kans groter dat het een tweede natuur wordt van gemeente en sportaanbieders om elkaar op dit onderwerp aan te spreken en kennis te delen. In dit kader is ook een integrale aanpak van belang. Gemeenten hebben vaak de beschikking over een rijk gevarieerd netwerk van deskundigen. Het inbrengen van hun expertise voor de sport is niet altijd vanzelfsprekend. Denk hierbij aan (jeugd)zorg, zedenafdeling van het politiekorps, meldpunt seksueel geweld, centrum voor jeugd & gezin, veilig thuis. Last but not least is het agenderen van dit onderwerp op de politieke en bestuurlijke agenda belangrijk. Op deze wijze ontstaat een breed draagvlak binnen het gemeentebestuur en het ambtelijk apparaat.

b. Bewustmaken Sportaanbieders

Agendasetting is stap één richting sportverenigingen. In de regel hebben de vrijwilligers van de sportaanbieder het al druk genoeg met het organiseren van de sport zelf. Agendeer als gemeente dit onderwerp in het overleg met de sportaanbieders voor een sportcafé en bij regulier contact.

Zet sportaanbieders die al stappen hebben genomen op dit terrein in de spotlight. Verbind sportaanbieders die elkaar kunnen inspireren en dezelfde uitdagingen hebben.

Uit onderzoek blijkt dat kleine(re) verenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie achterblijvers zijn bij de aanpak van grensoverschrijdend gedrag.

Betrek bij agendasetting verschillende professionals vanuit de gemeente. De buurtsportcoaches vervullen hier een belangrijke rol in. Een “functionaris basiseisen integriteit” binnen de gemeente als ambassadeur en eerste aanspreekpunt is een goede stap om continu aandacht te genereren. Ook kan gedacht worden aan een loket waar sportaanbieders zich met vragen kunnen melden, zoals bij een toegankelijke plek op een sportaccommodatie en/of bij de sportserviceorganisatie.

Denk ook aan een campagne om de basiseisen op de agenda te zetten en regelmatig via online media, posters, e.d. aandacht te genereren voor dit onderwerp. Gemeenten kunnen hier een ondersteunende rol in spelen.

Kies je toon, inhoud en doelgroep van de bewustwording zorgvuldig. Positief sportklimaat is aantrekkelijker geformuleerd dan het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag en integriteitsschendingen. Naast bestuurders van sportaanbieders is bewustwording ook gericht op trainers, coaches, ouders, en welke positieve rol zij hierin kunnen spelen. Agendasetting gaat niet alleen over de aanpak bij incidenten maar nog veel meer over preventie.

Tenslotte, sportaanbieders zijn vaak handelingsverlegen. Bij veel sportaanbieders leeft het idee dat grensoverschrijdend gedrag bij hen niet voorkomt. Dit kan liggen aan het gebrek aan kennis waardoor signalen niet worden opgevangen. Het kan ook te maken hebben met taboe, angst en gevoeligheid om dit bespreekbaar te maken. Of niet beschikken over het vermogen om het bespreekbaar te maken. De angst om de vuile was buiten te hangen en bijvoorbeeld goodwill te verspelen, imagoschade op te lopen of mogelijk verlies van leden of subsidie van de gemeente kunnen ertoe bijdragen dat sportaanbieders ervoor kiezen om weg te kijken en te zwijgen¹¹.

c. Ondersteunen van en samenwerken met sportaanbieders

Het gemeentelijk beleid basiseisen integriteit is het meest effectief als het gericht is op het ondersteunen van sportaanbieders, zonder hun verantwoordelijkheid voor het tegengaan van wangedrag over te nemen². Deze ondersteuning kan de gemeente invullen door de inzet van professionele expertise en/of door periodiek lokaal overleg te organiseren tussen vertegenwoordigers van verschillende sportaanbieders. Door middel van subsidieverlening en de daarbij behorende subsidiekaders kunnen gemeenten voorwaarden verbinden aan die ondersteuning.

Samenwerking met de sportaanbieders bij de totstandkoming van beleid is een belangrijke randvoorwaarde om het beleid te laten slagen. Dit hoeft zich niet alleen te beperken tot de ontwikkeling van beleid. Het kan ook worden uitgebreid tot de evaluatie en alles wat daar-tussen zit, zoals de communicatie over het beleid en de opzet van voorlichtingscampagnes. Hoe intensiever de lokale samenwerking, hoe groter de kans dat het bij sportaanbieder beklift en structureel onderdeel wordt van haar organisatie en clubbeleid.

¹¹ Movisie (2021), Handreiking voor gemeentelijk beleid “Grensoverschrijdend gedrag en normstelling in de amateursport”

Het gemeentelijke beleid is vooral ter ondersteuning van de clubs bij preventie, aanpak en handhaving. Voor de gemeente is een belangrijke taak weggelegd om de sportaanbieders te ondersteunen met kennis, ervaring en praktische hulp bij het invoeren van maatregelen. Sportaanbieders geven namelijk vaak aan dat zij niet over de kennis beschikken om adequaat te kunnen handelen. Zij zijn hiertoe niet of onvoldoende geëquipeerd, zowel als het gaat om beleid, maar ook voor wat betreft financiële middelen en menskracht. Zoals gezegd is ondersteuning alleen succesvol als de sportaanbieder zelf de verantwoordelijkheid draagt. De interventie procesbegeleiding en/of advisering lenen zich hier goed voor. Er zijn vele organisaties die sportaanbieders kunnen ondersteunen zowel van binnen als buiten de sport.

d. Monitoren van voortgang

Naast de fase van bewustwording en ondersteunen is het monitoren van de voortgang bij sportaanbieders belangrijk. Zoals eerder aangegeven is een route van informatie verstrekken en stimuleren de afgelopen jaren gevolgd. Deze heeft tot nu toe tot onvoldoende resultaat geleid.

Als gemeente is overzicht hebben over de voortgang bij alle sportaanbieders belangrijk om bij te kunnen sturen en maatwerk te kunnen leveren. Van een generieke aanpak naar een specifieke aanpak van sportaanbieders die dat nodig hebben. Concrete handvatten voor de monitoring zijn:

- Plaats van positieve sportcultuur bij de sportaanbieders (plannen, bijeenkomsten, e.d.)
- Deelname aan Regeling Gratis VOG
- Aantal VOG's
- Aantal vertrouwenscontactpersonen (per sportaanbieder)
- Aantal bijeenkomsten over gedragscodes voor verschillende doelgroepen (bestuurders, coaches, trainers)
- Aantal gevolgde e-learnings voor verschillende doelgroepen

Met het actief monitoren van de voortgang gaan we van de fase van stimuleren en faciliteren naar de fase van reflecteren en sturen. Actief monitoren kan door middel van enquêtes of het uitvoeren van audits bij de clubs. De problematiek is te serieus om alleen van intrinsiek gemotiveerde sportaanbieders uit te gaan. Eigenlijk hoort iedere sportaanbieder dit onderwerp te agenderen en aan te pakken, net als bijvoorbeeld nieuwe leden, werving vrijwilligers en financiële stand van zaken.

e. Normstellen & handhaven

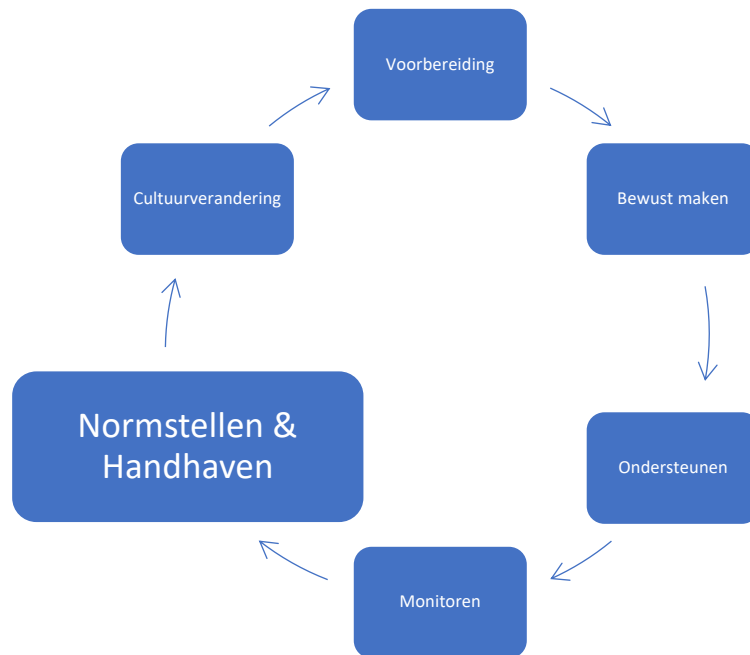
Zoals in hoofdstuk 4 aangegeven stimuleren we gemeenten naast aan te moedigen ook norm te stellen en te handhaven. De concrete voorbeelden zijn in hoofdstuk 4 benoemd.

f. Cultuurverandering bij sporter, kader, vrijwilligers en sportaanbieders

Het spreekt voor zich dat de aanjagende rol van de gemeente uiteindelijk moet leiden tot een cultuurverandering in de samenleving en dus ook in de sport. Sport in het algemeen en de sportaanbieder in het bijzonder moet een plaats zijn waar veiligheid en pedagogisch klimaat zo goed mogelijk gewaarborgd zijn. Dit maken we met elkaar samen, met alle actoren; collega-sporters, bestuurders, trainers, coaches, ouders. Het gesprek voeren over, het ontwikkelen van kennis, het screenen van vrijwilligers, het inzetten van meldpunten en professionals moeten gezamenlijk voor een duurzame cultuurverandering zorgen.

8. “Amsterdam stelt OOK de norm en handhaaft”

In deze paragraaf geven we een kijkje in de keuken van een aantal gemeenten die met de basiseisen integriteit aan de slag zijn gegaan. Dit is een begin. Onder andere met deze pilotgemeenten gaan we onderzoeken welke rollen gemeenten kunnen vervullen bij het implementeren van de basiseisen integriteit in wisselwerking met de sportaanbieders.

Gemeente Amsterdam¹² – *normstellen & handhaven*

In Amsterdam moeten sportaanbieders met ingang van 2022 voldoen aan drie eisen voor veilig sporten. Trainers en begeleiders, die met kinderen onder de achttien jaar of met kwetsbare groepen werken, moeten een gedragscode van sportkoepel NOC*NSF ondertekenen. Daarnaast moeten zij ook in bezit zijn van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). En ten derde moet elke sportaanbieder over een vertrouwenscontactpersoon beschikken.

Deze regels gelden voor alle 450 sportaanbieders waarmee de gemeente samenwerkt. Bij het merendeel gaat het om clubs waar kinderen met de Stadspas of met behulp van het Jeugdfonds Sport en Cultuur sporten. Indien deze clubs niet voldoen aan de eisen, dan zal de gemeente de samenwerking beëindigen. Dat houdt in dat een sportaanbieder bijvoorbeeld geen subsidie meer ontvangt of niet langer gebruik kan maken van armoederegelingen.

//naam, functie//: "Kinderen moeten veilig kunnen sporten omdat ze veel uren doorbrengen op de sportclub en we willen dat dat veilig gebeurt. Daarnaast sporten steeds meer kinderen met financiering vanuit de Stadspas of het Jeugdfonds Sport en Cultuur. De gemeente verricht met haar sportstimuleringsprogramma's veel inspanningen om Amsterdammers in kwetsbare posities aan het een sporten te krijgen bij een sportclub. Daarmee heb je als gemeente in zekere zin óók een morele plicht extra waarborgen met betrekking tot de sociale veiligheid te realiseren. De basiseisen zijn daar een concreet voorbeeld van!"

¹² <https://www.sportenstrategie.nl/overheid/amsterdam-stelt-harde-eisen-aan-clubs-voor-veilig-sportklimaat/>

9. Ten slotte – een wereld te winnen!

Met dit actieplan willen we voorzien in de behoefte van gemeenten. Grensoverschrijdend gedrag hoort niet thuis in de sport! Dit vraagt om een gezamenlijke aanpak op weg naar een veilige en inspirerende omgeving voor onze sporters. Dit gemeentelijk actieplan ondersteunt de gemeenten om de basiseisen door sportaanbieders te laten toepassen opdat alle sportaanbieders werk maken van een veilig sportklimaat.

Bijlage: Vier basiseisen rond sociale veiligheid en integriteit

1. Gebruik regeling Verklaring omtrent Gedrag (VOG)

VOG staat voor Verklaring Omtrent Gedrag. Het is een door de overheid erkend bewijs van goed gedrag. Het is een van de maatregelen die een sportaanbieder kan nemen om de kans op agressie, intimidatie of seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen de club te verkleinen. Met een VOG geef de club meer zekerheid over het verleden van (nieuwe) trainer, coach, begeleider, verzorger of vrijwilligers. De kans dat personen die eerder in de fout zijn gegaan een functie op de club kunnen vervullen, wordt daardoor aanzienlijk verkleind.

Tegelijkertijd laat je als vrijwilliger met een VOG zien dat je sociale veiligheid op de club belangrijk vindt, net als de sportaanbieder. Door een VOG te verlangen van iedereen die in zijn werk als vrijwilliger in aanraking komt met minderjarigen, mensen met een verstandelijke beperking of andere kwetsbare groepen, geeft de club een duidelijk signaal af: hier vinden we sociale veiligheid en integriteit belangrijk.

Dankzij de Regeling Gratis VOG is het aanvragen van VOG's voor vrijwilligers van sportverenigingen kosteloos. Via gratisvog.nl kunnen verenigingen deelname aan deze regeling aanvragen. Het CIBG (Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg) controleert of de vereniging voldoet aan enkele voorwaarden. Toelating tot de regeling is vervolgens vijf jaar geldig. Daarna is een herbeoordeling door het CIBG nodig.

De voorwaarden voor deelname aan de regeling zijn: 1) *gedragsregels opstellen en bekendmaken bij de leden*; 2) *aannamebeleid opstellen waarin bijvoorbeeld het navragen van referenties is geregeld* en 3) *een vertrouwenscontactpersoon aanstellen*

Rol gemeente	Voorlichting, doorverwijzen
Rol sportaanbieder	Aanvragen deelname Regeling Gratis VOG, vervolgens aanvragen VOG voor vrijwilligers
Rol individu (bestuurder, trainer, coach)	Definitieve aanvraag en afgifte aan sportaanbieder
Meer info	https://ptd.digitaal-magazine.nl/vog-vrijwillgers/wat-is-een-vog
Prijs	Gratis**

2. Gedragscode sport

In de sport zijn gezamenlijk gedragsregels, gedragscodes en tuchtreglementen opgesteld. Deze formele afspraken worden vertaald naar de dagelijkse praktijk van de sportaanbieders door aan te geven hoe men met elkaar omgaat. Voor iedere doelgroep in de sport zijn gedragsregels opgesteld: bestuurder, scheidsrechter, trainers/coach, sporter en topsporter. De sportaanbieder beperkt hiermee de kans op grensoverschrijdend gedrag en weet bovendien adequaat te handelen bij eventuele incidenten. Die behandelen we namelijk ook tijdens het traject.

Een traject bestaat gemiddeld uit 15 uur de ondersteuning daarbij is gratis.

Rol gemeente	Voorlichting, doorverwijzen
Rol sportaanbieder	Doorlopen van de vijf stappen t.b.v. optimaliseren van het sportklimaat binnen de sportaanbieder
Rol individu (bestuurder, trainer, coach)	Deelname aan het doorlopen van de vijf stappen
Meer info	https://centrumveiligegesport.nl/preventie/gedragscodes
Prijs	Gratis

3. Vertrouwenscontactpersoon

Een vertrouwenscontactpersoon (VCP) biedt leden de mogelijkheid om in vertrouwen te praten over grensoverschrijdend gedrag. Bij de vertrouwenscontactpersoon kunnen leden terecht voor een vertrouwelijk gesprek. Dat kan gaan over pesten, seksuele intimidatie, agressie of discriminatie. De vertrouwenscontactpersoon helpt daarnaast het bestuur om intimidatie in de club te voorkomen. Voor een vertrouwenscontactpersoon is een functieprofiel opgesteld en wordt een opleiding gegeven. Meer informatie kun je vinden op de [website](#) van CVS.N.

NOC*NSF en sportbonden voeren momenteel gesprekken over de rol van de vertrouwenscontactpersoon. Uit de praktijk en diverse aanbevelingen (rapporten commissie de Vries, Verinorm) blijkt dat deze rol duidelijker afgebakend moet worden en niet meer de indruk moet wekken dat er een volledig vertrouwelijk gesprek geboden kan worden. Dit laatste zou het beste kunnen worden aangeboden door professionele en gecertificeerde vertrouwenspersonen die via het CVS.N of andere aanbieders worden aangeboden. Daarnaast is er op de club behoefte aan een eerste aanspreekpunt bij incidenten maar vooral ook een aanjager voor het preventieve beleid, waar de huidige vertrouwenscontactpersonen een rol in zouden kunnen spelen. Definitieve wijzigingen in deze rollen zullen kenbaar worden gemaakt via de website van NOC*NSF en het CVS.N evenals in de basiseisen integriteit sportaanbieders zelf.

Rol gemeente	Voorlichting, doorverwijzen
Rol sportaanbieder	Aanstellen van een vertrouwenscontactpersoon
Rol individu (bestuurder, trainer, coach)	Het doorverwijzen van sporters naar de vertrouwenscontactpersoon
Meer info	https://centrumveiligensport.nl/voor-en-over-professionals/vertrouwenscontactpersoon-vereniging/vertrouwenscontactpersoon-aanstellen
Prijs	De opleiding wordt ook aangeboden via het landelijk sportakkoord. Informeer bij je gemeente of zij een tegemoetkoming in de kosten vergoeden.

4. Cursus of e-learning coaches/trainers

Voor bestuurders, trainers, coaches, sporters en iedereen die meer wil weten over deze onderwerpen zijn e-learnings beschikbaar over sport en integriteit. De modules maken je bewust van wat jij kunt doen en hoe je leert herkennen wat er in je eigen sportomgeving gebeurt. De e-learnings van seksuele intimidatie, pesten en discriminatie zijn het meest relevant voor bestuurders, trainers en coaches op lokaal niveau.

Rol gemeente	Voorlichting, doorverwijzen
Rol sportaanbieder	Stimuleren en/of verplichten van doorlopen van e-learnings
Rol individu (bestuurder, trainer, coach)	Het doorlopen van e-learnings
Meer info	https://centrumveiligensport.nl/preventie/kennis-en-kunde/e-learnings
Prijs	Gratis

Vanuit de sport zijn deze instrumenten ontwikkeld om te komen tot een veilig sportklimaat. Deze instrumenten hebben inmiddels hun waarde bewezen en zijn toegankelijk gemaakt voor (kader van) sportaanbieders. Gemeenten kunnen sportaanbieders nadrukkelijk stimuleren om hiervan gebruik te maken. Dit is ook de kern van de verschillende instrumenten, de sportaanbieder moet hiermee zelf aan de slag. Het [High5! stappenplan](#) is daarbij een beproefde methode. De mogelijke ondersteuning hierbij is vrijwel altijd gratis.

Bijlage: kwaliteitskeurmerken in de sport

Er zijn initiatieven vanuit de sport om de integriteit bij clubs te bevorderen, Dit heeft vaak betrekking op het toepassen van kwaliteitskeurmerken. Hieronder zijn een aantal van deze kenmerken opgenomen:

- <https://www.vechtsportautoriteit.nl/keurmerk/>
- <https://www.nrz-nl.nl/gedragscode-zwembranche/>
- <https://www.knzb.nl/cb/>
- <https://www.jbn.nl/kenniscentrum/jbn-keurmerk>
- <https://www.nlactief.nl/erkend-aanbod/keurmerk/>